

Ihnatova O. The trajectory of professional development of a teacher of foreign languages: European experience

The article reveals strategic changes in the professional training of future teachers of foreign languages, related to the improvement of the quality of the educational process in higher education institutions in the context of the Europeanization of the educational process. The need for professional development of foreign language teachers as a model of new education is emphasized; the regulatory and legal provision of education in Ukraine is analyzed; emphasis is placed on scientific research. The content and directions of implementation of the trajectory of the professional development of the foreign language teacher are established, the main factors of the teacher's professionalism are singled out. The article analyzes positive European experience about teachers. Attention is drawn to the priority directions, ideas of modern education; statistical data on the implementation of the state policy of Ukraine and on the way of its development are revealed. Ukraine's European integration aspirations in the field of education and science are reflected. The priority importance of the formation of professional, pedagogical motivation of future foreign language teachers was determined. Five main areas were outlined in which the vast majority of teachers identified the greatest need for professional growth. A description of the factors affecting the professional development of the teacher and the stages of their professionalization is provided. Challenges that will impact the skill profile are highlighted. Attention was drawn to the need to raise the professional level of language teachers in relation to the implementation of assigned tasks. The goals, tasks, and principles of the European profile of professional competence have been established. The main task of training a European teacher is the formation of the ability for practical educational activities. Flexible approaches to professional development using methods of teaching in the form of practical seminars, online trainings, exchange of experience among colleagues, as well as training in effective and innovative methods are outlined. In the conclusions, it is noted that the study and generalization of the European experience of implementing the trajectory of professional development of teachers of foreign languages, the analysis of pan-European trends in the field of education is important for the further development of the domestic educational process, for achieving success in reforming the education system of our country.

Key words: foreign language teacher, professional development, education, professional development, European integration, European experience.

УДК 373.2.091.4-044.247 (477:4)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.1.20>

Калічак Ю. Л.

**НОВІ МОЖЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР**

Статтю присвячено детальному аналізу використання нових можливостей реалізації євроінтеграційних прагнень України щодо подальшого функціонування системи дошкільної освіти, професійної підготовки фахівців дошкільного профілю.

Матеріал статті сприятиме вдосконаленню професійної компетентності майбутніх вихователів і стимулюватиме вивчення інноваційних технологій, використання яких притаманне європейському освітньому простору.

Охарактеризовано основні відмінності між національною та європейською системами дошкільної освіти, а також шляхи майбутньої інтеграції.

Виявлено найважливіші напрями вдосконалення системи освіти дітей дошкільного віку в Україні, а також виокремлено найбільш імовірні заходи щодо трансформації європейської педагогічної думки минулої та сучасності.

Сформульовано основні вимоги щодо змін у сучасній українській системі дошкільної освіти, як-от: інтеграція закладів вищої освіти України, академічна мобільність студентів, модернізація дошкільної сфери, постійний моніторинг якості дошкільної освіти, запровадження освітніх інновацій у професійну підготовку фахівців-дошкільників, зміцнення мотивації майбутніх вихователів, удосконалення соціальної компетентності дітей раннього та дошкільного віку, покращення іміджу педагога закладу дошкільної освіти тощо.

Підкреслено важливість застосування європейського досвіду дошкільної педагогіки в індивідуальному вихованні дитини, обов'язкового врахування психолого-педагогічних особливостей дошкільників із метою вирішення актуальних завдань освіти студентів у сучасних умовах функціонування національної системи підготовки фахівців дошкільного профілю в закладах вищої педагогічної освіти.

Ключові слова: освіта дітей дошкільного віку, система дошкільної освіти, трансформація європейського педагогічного досвіду, інтеграція, європейський освітній простір.

Сучасні інтеграційні процеси в європейському освітньому просторі визначають стратегічний напрям розвитку дошкільної освіти України і диктують вивчення передового педагогічного досвіду країн Європейського Союзу, що є основою для переходу на якісно новий, конкурентоспроможний рівень дошкільної освіти.

Серед пріоритетних напрямів освіти державна національна програма "Освіта" ("Україна XXI століття") визначає розроблення теоретико-методологічних аспектів системи освіти з використанням європейського досвіду [9]. Це зумовлює необхідність вивчення сучасних новітніх концепцій навчання і виховання дітей

дошкільного віку, що сприятиме визначенню нових підходів до правильної організації дошкільної ланки як невід'ємної складової частини української системи освіти.

У цьому контексті основні ідеї згаданої організації дошкільної освіти можна запозичити в європейських педагогів, основні пріоритети яких спрямовані на активну участь дитини у процесі едукації, на збалансоване поєднання індивідуального та функціонального підходів щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти тощо.

Глибоко осмислена трансформація європейського педагогічного досвіду, зважаючи на реальні перспективи прийняття України найближчим часом до Європейського Союзу, сприятиме ефективності едукації дітей дошкільного віку в сучасних умовах функціонування системи дошкільної освіти в Україні, уможливить урізноманітнення діяльності закладів дошкільної освіти різних форм власності, диференціацію подальшого її розвитку.

Дослідженню зарубіжного досвіду функціонування закладів дошкільної освіти, зокрема недержавних, присвячені праці С. В. Білецької, Т. І. Поніманської й інших [8; 15].

Педагогічний досвід та інтеграція української дошкільної освіти в європейській освітній простір і проблеми тенденцій розвитку й особливості організації дошкільної освіти в Європі висвітлюються в нечисленних українських розвідках таких дослідників, як Т. М. Кузнецова, М. Г. Рожкова й інші [11; 22].

Система дошкільної освіти Європи суттєво відрізняється від української твердою визначеністю методичних засад, варіативністю концепцій, моделей, новітніми у світовому масштабі освітньо-розважальними програмами, функціонуванням ефективних педагогічних систем, інноваційними методиками та стратегіями розвитку. Окремі аспекти досвіду Європейського Союзу щодо організації якісної освіти дітей дошкільного віку частково висвітлені у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, проте не мають повної та систематизованої характеристики [1–6].

Основною **метою** статті є дослідження можливостей інтеграції української системи дошкільної освіти в європейській освітній простір.

Практично кожна національна система дошкільної освіти передбачає свої особливості та передовий досвід, який акцентує особливу увагу щодо едукації дітей раннього віку, уможлиблює широке використання інноваційних технологій, наявність приватних і конфесійних закладів дошкільної освіти. Вони зазвичай утримуються коштом муніципальних органів влади, промислових чи аграрних підприємств, релігійних громад, приватних осіб тощо.

Нинішні складні соціально-економічні та суспільно-політичні умови, ускладнені широкомасштабною російською агресією, висувають на перший план чи не найважливішу проблему українського дошкілля – “надання широким прошаркам населення якісних і доступних освітніх послуг” [25, с. 2].

Сучасний ринок дошкільних освітніх послуг має забезпечити різноманітні способи їх отримання. Батьки самостійно вирішують питання про можливість перебування дошкільника в державному, муніципальному чи приватному дитячому садку або ж обирають на власний розсуд інші форми організації едукації дитини. Соціальний статус, зайнятість родичів вихованця, система цінностей і моральних орієнтирів, специфіка місця мешкання, рівень матеріального забезпечення й освіти батьків диктують умови постачальникам освітніх послуг, які орієнтуються насамперед на джерела фінансування.

Євроінтеграційні прагнення України дозволять завдяки врахуванню досвіду країн Європейського Союзу (далі – ЄС) розв'язати найгостріші, на наш погляд, проблеми в українському дошкіллі, як-от:

- занадто довгі черги в заклади дошкільної освіти;
- гарантування рівних стартових можливостей;
- забезпечення створення розмаїття альтернативних форм дошкільної освіти;
- додаткова мотивація молодих кадрів шляхом підвищення рівня заробітної плати, надання соціального пакету тощо;
- створення нових законодавчих і правових форм функціонування ЗДО;
- широке заохочення європейських фінансових інвестицій у дошкільну галузь;
- організація дієвого, а не формального стимулювання державно-приватного партнерства;
- збільшення кількості ЗДО різних типів фінансування;
- суттєве збільшення охоплення дітей раннього віку дошкільною освітою;
- стимуляція подальшого розвитку системи дошкільної освіти в сільській місцевості;
- урізноманітнення системи режимів перебування дітей у закладі дошкільної освіти [12; 19; 21; 23].

Для охоплення послугами системи дошкільної освіти дітей, які не мають можливості відвідувати дитячий садок, останнім часом популярними стали групи короткочасного перебування малюків. Завдяки такій формі здобуття дошкільної освіти вдається подолати численні перепони на шляху до повноцінного відвідування дитиною дитячого садка, зокрема такі:

- ослаблене здоров'я чи наявність серйозних проблем фізичного стану;
- підвищена стомлюваність чи інші медико-психологічні перешкоди щодо перебування в колективі тривалий час;
- невдалий досвід батьків, які в дитинстві відвідували дитячий садок;
- незадоволеність умовами життєпобутування дитини в закладі дошкільної освіти тощо [24].

Влаштування гнучкої системи освітніх послуг за європейським зразком покращить охоплення малюків дошкільною освітою, особливо тих, які з різних причин позбавлені необхідної всебічної та гармонійної підготовки до подальшого успішного навчання в початковій школі.

Європейський досвід переконливо свідчить про безумовний пріоритет сфери освіти, її визначальну роль у процесі динамічного розвитку економіки і суспільства загалом. Своєрідним поштовхом до модернізації системи дошкільної освіти вважаємо обов'язкову присутність рівноправного недержавного сектору з відповідним фінансуванням, який здатен стимулювати інноваційні підходи, що відчутно урізноманітнюють і сприяють діяльності державних органів освіти найменших, а також реагують оперативнo на швидкоплинні потреби ринку. Недержавні заклади дошкільної освіти в недалекому майбутньому стануть невід'ємною частиною української системи освіти і відчутно розширять можливості реалізації громадянами гарантованого Конституцією України права на якісну освіту.

Складна економічна ситуація, спровокована неоголошеною війною та невиправданою агресією Росії, активізувала діяльність життєздатного недержавного сектору, який успішно інтегрувався в загальнонаціональну систему. Однозначно актуальними є характерні риси недержавних закладів дошкільної освіти: “інноваційність, упровадження авторських методик навчання і виховання, багаторівневність, доступність, наявність гнучкої і мобільної системи управління, відсутність стереотипів і шаблонів в організації освітнього процесу. Не менш важливим фактом вважаємо роботу недержавних дитячих садків на принципах самофінансування, що сприяє розвитку матеріально-технічної бази. Даний досвід особливо цінний в контексті змін, що відбуваються останніми роками у сфері фінансування освіти в Україні” [10, с. 140].

Більшість країн Європи вважають дошкільну освіту первинною ланкою системи едукативної. Дитячі садки та ясла засновують, утримують і забезпечують фінансово місцеві муніципалітети, великі промислові та сільськогосподарські підприємства, численні конфесійні та громадські організації, а також приватні меценати. Найбільш популярні практично в усіх європейських країнах такі заклади дошкільної освіти: групи короткочасного перебування дітей у дитячому садку (3–5 разів на тиждень по 3–5 годин залежно від бажання батьків), стаціонарні та сезонні ясла, відділення дошкільників при початковій школі, материнські школи, дитячі майданчики тощо [7].

“Євроінтеграційні прагнення України у сфері освіти покликані покроково утвердити кращі стандарти європейської освітньої та наукової традиції в українському суспільстві” та передбачають “чотири євроінтеграційні пріоритети у сфері освіти і науки:

- інтеграцію України до Європейського дослідницького простору;
- активізацію участі українських дослідників у наукових, науково-технічних та інноваційних програмах та ініціативах ЄС;
- розбудову системи забезпечення якості освіти та навчання відповідно до європейських стандартів і рекомендацій;
- розширення можливостей академічної мобільності для учнів, студентів, викладачів і дослідників ЄС” [25, с. 3].

Функціонування системи дошкільної освіти України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору диктує вимоги, яких необхідно дотриматися в найближчій перспективі, як-от:

- інтеграція науково-педагогічної діяльності вишів України і Європейського Союзу через різноманітні спільні наукові програми, гранти та проєкти;
- забезпечення подальшої академічної мобільності студентів спеціальності “Дошкільна освіта” в умовах євроінтеграції університетської освіти;
- розроблення програми модернізації в дошкільній галузі;
- систематичний моніторинг якості дошкільної освіти;
- реалізація освітніх інновацій у процесі підготовки фахівців галузі “Дошкільна освіта”;
- комплексний підхід з боку науковців і педагогів-практиків щодо розв’язання проблеми пошуку шляхів і засобів ефективної підготовки фахівців дошкільного профілю;
- посилення вимог до якості освіти вихователя, підвищення рівня її відповідності європейським стандартам;
- формування внутрішньої мотивації майбутніх вихователів;
- широке застосування інноваційних технологій у підготовці вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення фізкультурно-оздоровчої роботи з малюками;
- сприяння соціальній компетентності молодших дошкільників через активну взаємодію з родичами;
- створення позитивного іміджу педагога закладу дошкільної освіти;
- забезпечення умов розвитку художньо-творчих здібностей студентів спеціальності “Дошкільна освіта”;
- упровадження новітніх технологій інклюзивної освіти в Україні;
- цілеспрямоване формування логіко-математичної компетентності старших дошкільників;
- організація інноваційної здоров’язбережувальної діяльності в закладі дошкільної освіти;
- академічна мобільність фахівців дошкільного профілю шляхом євроінтеграції університетської освіти [13–18; 20].

Висновки. Євроінтеграція української системи дошкільної освіти дозволить сформулювати майбутні цілі, з урахуванням на спільні риси та національну специфіку, визначити нову парадигму дошкільної освіти, сформулювати основні вміння та навички для здійснення навчання впродовж усього життя, різноманітні системи освіти згідно з потребами суспільства (розвиток особистої мотивації, критичного мислення й уміння вчитися, напрацювання нових диференційованих стратегій тощо). Адже самобутність національних систем освіти дітей дошкільного віку передбачає наявність фундаментальних універсальних принципів, які визначають систему дошкільної освіти як загальний цивілізаційний феномен.

Використана література:

1. Do Early Care and Education Programs Improve When Enrolled in Quality Rating and Improvement Systems / C. J. Gomez et al. URL: https://www.tandfonline.com.translate.googleusercontent.com/act/action/cookieAbsent?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (дата звернення: 02.09.2022).
2. Quality and impact of Centre-based Early Childhood Education and Care / B. Janta et al. DOI: 10.7249/RR1670 (дата звернення: 02.09.2022).
3. Nesbitt K. T., Farran D. C. Effects of Prekindergarten Curricula: Tools of the Mind as a Case Study. URL: https://www.tandfonline.com.translate.googleusercontent.com/act/action/cookieAbsent?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (дата звернення: 02.09.2022).
4. Starting Strong IV. Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care. URL: <https://www.oecd.org/publications/starting-strong-iv-9789264233515-en.htm> (дата звернення: 02.09.2022).
5. Standards, curriculum, and assessment in early childhood education: Examining alignment across multiple state systems / A. A. Whitaker et al. URL: https://www.tandfonline.com.translate.googleusercontent.com/act/action/cookieAbsent?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (дата звернення: 02.09.2022).
6. Whitebread D., Sitabkhan Ya. Pedagogy and Curricula Content: Building Foundational Skills and Knowledge. Quality Early Learning: Nurturing Children's Potential. URL: https://www.tandfonline.com.translate.googleusercontent.com/act/action/cookieAbsent?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (дата звернення: 02.09.2022).
7. Ажажа М. А. Напрями державного управління модернізацією освіти в контексті євроінтеграції України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 94–99.
8. Білецька С. В. Дитиноцентрирована педагогіка: теорія і практика західних країн. Харків : Факт, 2008. 255 с.
9. Державна національна програма "Освіта: Україна XXI століття". Київ : Райдуга, 1994. 62 с.
10. Калічак Ю. Л. Особливості функціонування недержавних закладів дошкільної освіти за кордоном. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич : Видавничий дім "Гельветика", 2018. № 22. Вип. 22. Т. 1. С. 138–144.
11. Кузнецова Т. М. Якість дошкільної освіти в Україні: її досягнення та проблеми. *Парадигмальна модель керівника сфери освіти у контексті євроінтеграційних процесів* : матеріали Міжнародного форуму управління діяльністю, 18–19 травня 2019 р. Тернопіль : КРОК, 2019. С. 12–17.
12. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України : наукові доповіді / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. Київ : НАДУ, 2013. 120 с.
13. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст. Київ, 2002. 24 с.
14. Підвищення ефективності вищої освіти і науки як дієвого чинника розвитку та інтеграції в європейське співтовариство. *Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України*. 2004. № 7. С. 3.
15. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підручник. Київ : ВЦ "Академія", 2018. 408 с.
16. Про дошкільну освіту : Закон України від 11.07.2001 р. № 2628–III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> (дата звернення: 02.09.2022).
17. Про затвердження Положення про дошкільний навчальний заклад : постанова Кабінету Міністрів України № 305 від 12.03.2003 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-p> (дата звернення: 02.09.2022).
18. Про затвердження Положення про центр розвитку дитини : постанова Кабінету Міністрів України № 1124 від 05.10.2009 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1124-2009-p> (дата звернення: 02.09.2022).
19. Про затвердження Порядку проведення моніторингу підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції. *Офіційний вісник України*. 2005. № 38. С. 2409.
20. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145–VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 02.09.2022).
21. Про ратифікацію Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 51. С. 459.
22. Рожкова М. Г. До питання визначення сутності адміністративно-правових засад дошкільної освіти України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Вип. 1 (16). Т. 4. С. 196–200.
23. Топузов О. М. Якість вітчизняної освіти – шлях до європейських стандартів. *Гуманітарний вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка*. Серія "Педагогіка". 2017. № 1. С. 12–19.
24. Хомишин І. Ю. Нормативно-правове регулювання дошкільної освіти в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції* : науковий збірник. 2018. № 1. С. 178–181.
25. Шкарлет С. М. Реформи МОН, направлені на євроінтеграцію України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/reformi-mon-napravleni-na-eyvrointegraciyu-ukrayini-sergij-shkarlet> (дата звернення: 02.09.2022).

References:

1. Gomez C. J., Whitaker A. A., Cannon J. S. Do Early Care and Education Programs Improve When Enrolled in Quality Rating and Improvement Systems. URL: https://www.tandfonline.com.translate.googleusercontent.com/act/action/cookieAbsent?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (data zvernennia: 02.09.2022).
2. Janta B., Belle J. V., Stewart K. Quality and impact of Centre-based Early Childhood Education and Care. URL: <https://doi.org/10.7249/RR1670> (data zvernennia: 02.09.2022).
3. Nesbitt K. T., Farran D. C. Effects of Prekindergarten Curricula: Tools of the Mind as a Case Study. URL: https://www.tandfonline.com.translate.googleusercontent.com/act/action/cookieAbsent?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (data zvernennia: 02.09.2022).

4. Starting Strong IV. Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care. URL: <https://www.oecd.org/publications/starting-strong-iv-9789264233515-en.htm> (data zvernennia: 02.09.2022).
5. Whitaker A. A., Jenkins J. M., Duer J. K. (2022). Standards, curriculum, and assessment in early childhood education: Examining alignment across multiple state systems. URL: https://www.tandfonline.com.translate.google/action/cookieAbsent?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (data zvernennia: 02.09.2022).
6. Whitebread D., Sitabkhan Ya. Pedagogy and Curricula Content: Building Foundational Skills and Knowledge. Quality Early Learning: Nurturing Children's Potential. URL: https://www.tandfonline.com.translate.google/action/cookieAbsent?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (data zvernennia: 02.09.2022).
7. Azhazha M. A. (2018). Napriamy derzhavnoho upravlinnia modernizatsiiei osvity v konteksti yevrointehratsii Ukrainy [Directions of state management of education modernization in the context of European integration of Ukraine]. Investytsii: praktyka ta dosvid. № 8. S. 94–99 [in Ukrainian].
8. Biletska S. V. (2008). Dytynotsentrovana pedahohika: teoriia i praktyka zakhidnykh krain [Child-centered pedagogy: theory and practice of Western countries]. Kharkiv: Fakt, 255 s. [in Ukrainian].
9. Derzhavna natsionalna prohrama "Osvita: Ukraina KhKhI stolittia" [State national program "Education: Ukraine of the 21st century"]. Kyiv: Raiduha, 1994. 62 s. [in Ukrainian].
10. Kalichak Yu. L. (2018). Osoblyvosti funktsionuvannia nederzhavnykh zakladiv doshkilnoi osvity za kordonom [Peculiarities of the functioning of non-state preschool education institutions abroad]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. № 22. Drohobych: Vydavnychiy dim "Helvetyka". Vyp. 22. Tom 1. S. 138–144 [in Ukrainian].
11. Kuznetsova T. M. (2019). Yakist doshkilnoi osvity v Ukraini: yii dosiahnennia ta problemy. Paradyhmalna model kerivnyka sfery osvity u konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv [The quality of preschool education in Ukraine: its achievements and problems. The paradigmatic model of the head of the field of education in the context of European integration processes]: Materialy mizhnar. forumu upr. diialn. (18–19 travnia 2019 r.). Ternopil: KROK. S. 12–17 [in Ukrainian].
12. Modernizatsiia derzhavnoho upravlinnia ta yevropeiska intehratsiia Ukrainy [Modernization of public administration and European integration of Ukraine]: naukovy dopovidi za zah. red. d-ra nauk z derzh. upr., prof. Kovbasiuka Yu. V. Kyiv: NADU, 2013. 120 s. [in Ukrainian].
13. Natsionalna doktryna rozvytku osvity Ukrainy u XXI st. [National doctrine of education development of Ukraine in the 21st c.]. Kyiv, 2002. 24 s. [in Ukrainian].
14. Pidvyshchennia efektyvnosti vyshchoi osvity i nauky yak diievoho chynnyka rozvytku ta intehratsii v yevropeiske spivtovarystvo [Increasing the efficiency of higher education and science as an effective factor of development and integration into the European community]. Inform. zbirnyk MON Ukrainy, 2004. № 7. S. 3 [in Ukrainian].
15. Ponimanska T. I. (2018) Doshkilna pedahohika: pidruchnyk [Preschool pedagogy: textbook]. Kyiv: VTs "Akademiia". 408 s. [in Ukrainian].
16. Pro doshkilnu osvitu: Zakon Ukrainy vid 11.07.2001 r. № 2628–III [On preschool education]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> (data zvernennia: 02.09.2022).
17. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro doshkilnyi navchalnyi zaklad: Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy № 305 vid 12 bereznia 2003 r. [On the approval of the Regulation on preschool educational institution]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-p> (data zvernennia: 02.09.2022).
18. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro tsentr rozvytku dytyny: Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy № 1124 vid 5 zhovtnia 2009 r. [On the approval of the Regulation on the child development center]. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1124-2009-p> (data zvernennia: 02.09.2022).
19. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia monitorynhu pidhotovky, perepidhotovky ta pidvyshchennia kvalifikatsii fakhivtsiv u sferi yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehratsii [On the approval of the Procedure for monitoring the training, retraining and advanced training of specialists in the field of European and Euro-Atlantic integration]. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy, 2005. № 38. P. 2409 [in Ukrainian].
20. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05 veresnia 2017 roku № 2145–VIII [On education]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (data zvernennia: 02.09.2022).
21. Pro ratyfikatsiiu Konventsii pro vyznannia kvalifikatsii z vyshchoi osvity v yevropeiskomu rehioni [On the ratification of the Convention on the Recognition of Higher Education Qualifications in the European Region]. Vidomosti Verkhovnoi Rady, 1999. № 51. S. 459 [in Ukrainian].
22. Rozhkova M. H. (2017). Do pytannia vyznachennia sutnosti administratyvno-pravovykh zasad doshkilnoi osvity Ukrainy [On the issue of determining the essence of the administrative and legal foundations of preschool education in Ukraine]. Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk. Vypusk 1 (16). Tom 4. S. 196–200 [in Ukrainian].
23. Topuzov O. M. (2017). Yakist vitchyznianoï osvity – shliakh do yevropeyskykh standartiv [The quality of domestic education is the way to European standards]. Humanitarnyi visnyk Poltavskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu imeni Yuriiia Kondratiuka, Seriia: Pedahohika. № 1. S. 12–19 [in Ukrainian].
24. Khomyshyn I. Yu. (2018). Normatyvno-pravove rehuliuвання doshkilnoi osvity v Ukraini [Normative and legal regulation of preschool education in Ukraine]. Naukovyi zbirnyk "Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii". № 1. S. 178–181 [in Ukrainian].
25. Shkarlet S. M. Reformy MON, napravleni na yevrointehratsiiu Ukrainy [Reforms of the Ministry of Education and Culture aimed at the European integration of Ukraine]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/reformi-mon-napravleni-na-yevrointegraciyyu-ukrayini-sergij-shkarlet> (data zvernennia: 02.09.2022).

Kalichak Yu. New possibilities of integration of the preschool education system of Ukraine into the European educational area

The article provides a detailed analysis of the use of new opportunities for the implementation of Ukraine's European integration aspirations regarding the further functioning of the preschool education system, professional training of preschool specialists.

The material of the article will contribute to improving the professional competence of future educators and stimulate the study of innovative technologies, the use of which is inherent in the European educational space.

The main differences between the national and European systems of preschool education are characterized.

The most important areas of improvement of the system of education of preschool children in Ukraine are identified, possible measures for the transformation of the European pedagogical thought of the past and present are singled out.

The main requirements for changes in the modern Ukrainian system of preschool education are formulated, in particular, the integration of higher education institutions of Ukraine, academic mobility of students, modernization of the preschool sphere, constant monitoring of the quality of preschool education, the introduction of educational innovations in the professional training of preschool specialists, strengthening the motivation of future educators, improving the social competence of preschoolers, improving the image of a teacher of a preschool education institution, etc.

The importance of applying the European experience of preschool pedagogy in the individual education of a child, the mandatory consideration of the psychological and pedagogical features of preschoolers in order to solve the current tasks of educating students in the modern conditions of the functioning of the national system of training preschool specialists is emphasized.

Key words: education of preschool children, system of preschool education, transformation of European pedagogical experience, integration, European educational space.

УДК 374.7(-044.337):(001.83)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.1.21>

Калюжна Т. Г., Самко А. М.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті висвітлено шляхи модернізації системи післядипломної освіти в Україні в контексті Європейської інтеграції. Проведено теоретичний аналіз вітчизняних і європейських нормативно-правових документів, які підготовлено в рамках міжнародних проєктів. Проаналізовано перспективи розвитку безперервної освіти в умовах євроінтеграції, що сприятиме активному входженню України в ЄС. Визначено стратегічні пріоритетні напрями співробітництва між Україною та ЄС у сфері науки, технологій та інновацій з урахуванням національних і глобальних викликів, здобутків і потенціалу вітчизняної науки, нового стратегічного порядку денного ЄС. Встановлено, що основним чинником забезпечення відкритості освіти є її технологічність, що ґрунтується на використанні цифрових технологій, ресурсів Інтернету, технологій дистанційного навчання, які забезпечують інтенсифікацію, безперервність та індивідуалізацію навчання.

Зазначено, що інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного вдосконалення національної системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем, модернізації змісту освіти та формування відповідного відкритого контенту, який передбачає ціннісне використання знань, розвиток ключових компетентностей, пізнавальних здібностей і критичного мислення сучасних фахівців, забезпечення безперервності освіти та навчання протягом усього життя.

Рекомендовано комплекс заходів, спрямованих на прискорення темпів інтеграції до Європейського дослідницького простору: реалізувати принципи конкурентоздатного освітнього віртуального середовища; розробляти індивідуально-освітні траєкторії професійного розвитку і саморозвитку фахівців; розробляти і впроваджувати диференційовані, багатоваріантні, диверсифіковані за профілем програми, моделі, форми освіти дорослих з урахуванням їх фахових запитів, індивідуальних потреб, соціально-економічних запитів та актуалізації розвитку креативних індустрій. Запропоновано рекомендації щодо забезпечення більш активних євроінтеграційних процесів в Україні у галузі післядипломної освіти.

Ключові слова: євроінтеграція, післядипломна освіта, освіта дорослих, компетенції, відкрита освіта, креативні індустрії.

Трансформаційні процеси у світі, які посилюються глобальними викликами у всіх сферах життєдіяльності людини, призвели до необхідності посилення ролі освіти на всіх її рівнях як невід'ємного чинника розвитку нашої країни. Особливої уваги заслуговує освіта дорослих, зокрема післядипломна освіта, яка є складником освіти впродовж життя.

Тенденції соціального та економічного розвитку Європи і України вимагають створення єдиного простору в галузі освіти та професійного розвитку, розбудови нової системи освіти – «інноваційного навчання», що формує у здобувачів здатність до проєктивного визначення майбутнього, утверджує відповідальність за нього та віру у свої можливості впливати на це майбутнє уже сьогодні. Інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного вдосконалення національної системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем, реального забезпечення рівного доступу всіх її громадян до якісної освіти, модернізації змісту освіти та організації його адекватно світовим тенденціям, вимогам ринку праці, забезпечення безперервності освіти та навчання впродовж життя [8].